

10

Teksti të ndahet dhe modelohet me tituj, mestituj dhe pjesë

Qëllimi

N do të duhej të mësojnë të vendosin tituj të qartë dhe të përshtatshëm dhe tekstet e tyre t'i ndajnë në pjesë të qarta. Titulli, mestitulli dhe ndarja e tekstit në pjesë japin një kontribut të rëndësishëm për atraktivitetin dhe të lexuarit e një teksti. Qëllimit të njëjtë i shërbejnë ilustrimet dhe forma e prezentimit (Layout); edhe me këto elemente do të duhej që N të mund të mbledhin përvoja.

1. Të gjenden tituj precizë dhe atraktivë: ide didaktike

kl. 3-9

20 min.

Materiali:
Tregime të ilustruara, lajme të gazetave ose të ngjajshme (shiko djathtas).

Variantet:

- M e lexon një tregim kreativ. Ai pyet se cili titull do t'i përshtatej këtij teksti. Secili N shënon në shirita letre një ose dy propozime titujsh. Propozimet do të diskutohen. Cilët janë (pse) atraktivë, cilët (pse) më tepër të mërztishëm?
- M e paraqet synimin (fiktiv) të bëj një pllakat si reklamë turistike, një fletëpalosje ose një prospekt për vendin e prejardhjes (ose për kryeqytetin e tij, bukuritë e tij natyrore etj.). Çka do të ishte një titull atraktiv ose një slogon për këtë pllakat? (Nëse koha mjafton, ideja do të duhej natyrisht të zbatohet.)
- M e shpërndan një tregim me ilustrime, një informacion nga gazeta ose një tregim të shkurtër pa titull. Në grupe dyshe ose individualisht N duhet të gjejnë titullin e qartë dhe të përshtatshëm. Propozimet do të shkruhen në shirita letre dhe do të diskutohen.
- Diskutim me klasën ose me grupe nivelesh rreth pyetjes: për cilin titull do të shkruanit ju me qejf një tekst? Mendoni tituj dhe tema interesante. Propozimet do të diskutohen, mblidhen dhe sipas mundësive edhe do të konkretizohen.
- Prej klasës së katërt.: M mbledh (mundësisht bashkë me klasën) shembuj nga titujt atraktivë të librave. Në mënyrë plotësuese ai sajton disa tituj të mërztishëm si «Susi, kjo vajzë e dashur», «Poezi lulesh». Titujt do të diskutohen, N përpiqen të gjejnë se çfarë e bën një titull interesant dhe të mirë dhe gjegjësisht të mërztishëm.

2. Të renditet një tekst me mestituj dhe pjesë

kl. 3-9

30 min.

Materiali:
Tekste të parapërgatitura (shiko djathtas)

Variantet:

- M i ka përgatitur dy tekste me nga një faqe A4 (kopje): Teksti A nuk ka titull dhe mestituj dhe nuk është ndarë ose gati hiç në pjesë. Teksti B (p.sh. një tekst tematik mbi një vend ose një kafshë) ka një titull të qartë dhe është ndarë në pjesë me mestituj të mirë. Diskutim: pse teksti B është më i lehtë për lexim; çfarë ndikojnë mestitujt dhe ndarjet? Si lejon kjo të gëritet edhe më lart (p.sh. përmes ilustrimeve)?

<p>Pikniku tek kulla e burgut.</p>	<p>Shëtitje tek kalaja e fantazmave.</p> <p>Një «fantazmë» me pupla na tmerron.</p> <p>Kthimi në shtëpi me befasi.</p>
------------------------------------	--

- M shpërndan një tregim me ilustrime (4–5 ilustrime) Detyrë: gjeni në grupe dyshe një titull atraktiv për tërë tregimin dhe nga një nëntitull për secilin ilustrim!
- M shpërndan një tekst të pandarë në pjesë, pa titull (maksimalisht 2/3 faqe). Detyrë: kërkoni një titull për tekstin, ndajeni atë në pjesë dhe formuloni mestitujt!
- M shpërndan një tregim të prerë në shirita letre (për një pjesë një shirit letre). Detyrë: gjejini renditjen e saktë, kërkoni për secilën pjesë një mes-titull; ngjitni shiritat e letres në një fletë dhe shkruani në mënyrë plotësuese titullin dhe mestitullin!
- M ua jep një temë N si psh.: «Referat mbi kryeqytetin tonë», «Një personalitet i rëndësishëm nga kultura jonë» ose «Jeta ime mes dy kulturave». Detyrë: Nëse ju për këtë do të duhej të shkruanit një tekst ose një referat: çfarë titulli dhe mestitulli do të zgjidhni për tërësinë ose për secilën pjesë?
- Detyrë (event. në vazhdim të propozimit të mësipërm): shkruani një tekst, ndajeni atë me nëntituj të përshtatshëm në së paku katër pjesë!

3. Ilustrimet dhe formatimi (Layout) si mjete modelimi

kl. 3–9

30 min.

- Nxitjet e mësipërme lejojnë pa probleme për t'i zgjeruar pyetjet: Si do të mund ta bëjmë tekstin edhe më të kuptueshëm e më të këndshëm për ta lexuar përmes ilustrimeve? Çfarë paraqitje/çfarë formatimi do të ndihmonte këtu?
- Përpjekjet personale dhe eksperimentet (edhe në kompjuter) do të duhej patjetër të futen në punë. Përpos ideve të theksuara, janë të përshtatshme këtu edhe p.sh. fletë pune, të cilat N në vazhdim të temave nga fusha e teksteve tematike ose në referate i bëjnë për njëri-tjetrin.

11

Teknikat për përpunim dhe vetëkorrekturë

Qëllimi

N duhet të mësojnë që tekstet e tyre t'i përpunojnë dhe t'i organizojnë. Këtu bëhet fjalë në një rëndësi anë për aspekte përmbajtësore (kuptueshmëria, logjika e ndërtimit, atraktiviteti për lexuesit/et) dhe në anën tjetër, për aspektet formale (drejtshkrimi, sintaksa, format korrekte). Përpunimi dhe organizimi i kujdesshëm i teksteve e përkrah kompetencën në shkrim dhe formën standarde në gjuhën e parë si dhe vetëdijen për gjuhën e shkruar. Format e përpunimit të përbashkët janë me përparësi në raport me përpunimin individual, sepse e përkrahin vetëdijen për gjuhën në mënyrë interaktive dhe i shfrytëzojnë paralelisht resurset e dy ose tre nxënësve.

1. Kompetenca në të shkruar: Tekstet të përpunohen bashkërisht

kl. 2–9

30 min.

Materiali:
Fjalori i drejtshkrimit

Ky proces ndëraktiv i përpunimit të tekstit është i njohur për shumë N nga mësimi i rregullt. Është shumë i përshtatshëm edhe për mësimin në gjuhën amtare ngase e përkrah kompetencën në gjuhën standarde dhe vetëdijen ndaj së njëjtës.

- Parakusht është që N të kenë shkruar një tekst (mundësisht jo më të gjatë se një faqe). Kush e ka përfunduar tekstin e tij e mëson së pari që ta lexojë mirë. Pastaj ai/a jo kërkon një ose dy partner/e që t'i përpunojë me ta këto skica. (Varianti: M i formon ekipet redaktuese.)
- Tek ekipet redaktuese vjen njëri pas tjetrit nga një fëmijë. Ai/a jo ua lexon së pari tekstin si tërësi të tjerëve dhe i paraqet tri pyetjet vijuese (pyetjet